

การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท คู่การปฏิบัติ : การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน

โดย กรมเจ้าท่า

- ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
- ส่งเสริมจรรยาบรรณ
- ส่งเสริมการปฏิบัติงาน

ลิขสิทธิ์ของ สำนัก ก.น.

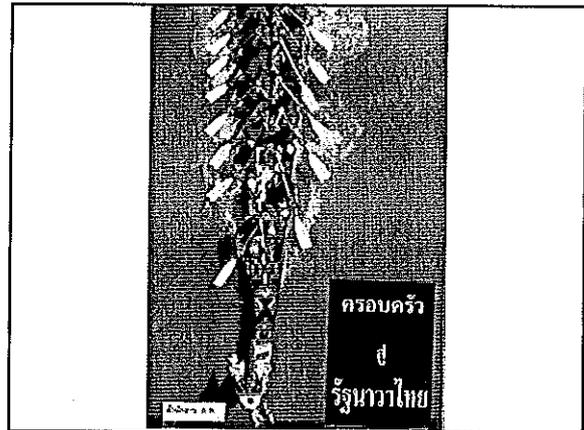
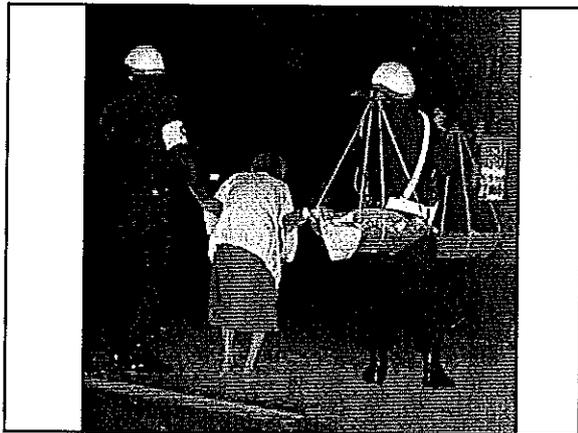

**“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

พระปฐมบรมราชโองการ
ใต้พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๕๓

ทศพิธราชธรรม

๑. ทาน	ให้ทาน
๒. ทิถ	รักษาคือ
๓. บริจจาคะ	ละประโยชน์ส่วนตน
๔. อหะชะ	จัดการก่อนตนเองผู้อื่น
๕. ทักขะ	อ่อนโยน ไม่ขี้มเกลวระ
๖. ทปะ	ขนาดถือโร ไปตั้งอกกับ
๗. อัถโถชะ	ระ มีความโกรธ
๘. อวิหิงสา	ไม่เหยียดเข็ญ
๙. ซัณตี	อลมณ
๑๐. อวิโรธนะ	หน้าจไม่ความลูกสู้

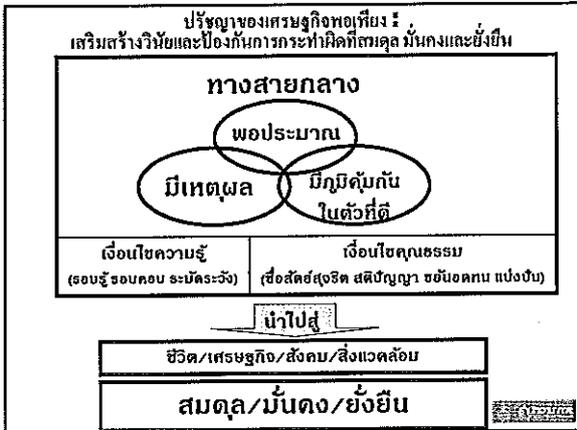

**โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท
www.fact.or.th**

- ◆ เพื่อให้ข้าราชการมีจิตสำนึก ทศนคติ พฤติกรรมในการทำงานเพื่อประชาชน เป็นข้าราชการที่ประพฤติปฏิบัติ ตามรอยพระยุคลบาท
- ◆ เพื่อเชิญชวนให้ข้าราชการมีความมุ่งมั่นรักษาและเพิ่ม การทำความดียิ่งขึ้นตลอดไป อวายเป็นราชสักการะแด่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

“...คนเราก้าวพอในความต้องการ
ก็มีความโลภน้อย
เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย.
ถ้าทุกประเทศมีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ-
มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง
หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง
ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็คือเป็นสุข...”
(๔ ธ.ค. ๒๕๔๑)

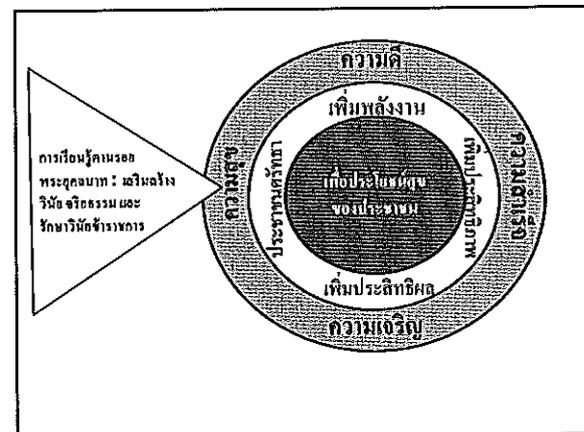

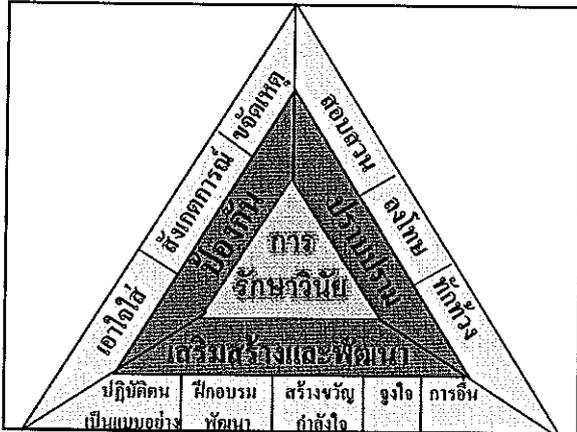
- ประโยชน์ของการไป
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้**
- ชีวิตและกิจการมีความสมดุลทั้งยามปกติและยามวิกฤติ
  - มีภูมิคุ้มกันหรือความเข้มแข็ง พร้อมรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม
  - ชีวิตและกิจการเจริญรุดหน้าไปอย่างมั่นคง

- ผลการปฏิบัติธรรมแนวทาง
"เศรษฐกิจพอเพียง"**
- ชีวิต - หน้าที่การงานเกิด "สมดุล"
  - บุคคล - ครอบครัว - องค์กร - ชุมชน และประเทศชาติมีความเข้มแข็งพร้อมรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี

- หลักราชาการ**
พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๑. มีความสามารถ
  ๒. มีความเพียร
  ๓. มีไหวพริบ
  ๔. มีความรู้เท่าถึงการ
  ๕. มีความซื่อตรงต่อหน้าที่
  ๖. มีความซื่อตรงต่อคนทั่วไป
  ๗. รู้จักนินยัคน
  ๘. รู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว
  ๙. มีหลักฐาน
  ๑๐. มีความจงรักภักดี

- หลักประเพณีปฏิบัติเป็นข้าราชการที่ดี
ที่ได้เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท**
- ◆ สุจริต เมตตาธรรม
  - ◆ เสียสละ อุตสาหะ
  - ◆ ใฝ่หาประโยชน์
  - ◆ เกื้อหนุนหรือเกื้อหนุน
  - ◆ ทุ่มเทใจหมาย
  - ◆ ขยายหลักให้ถึงประชาชน
  - ◆ รับวิสัยชอบ
  - ◆ นำมาซึ่งสิ่งที่ดี
  - ◆ ให้คำปรึกษาแนะนำ
- ◆ ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติโดยประนีประนอม มนุษยธรรมและภาวะคุณธรรมเป็นธรรม

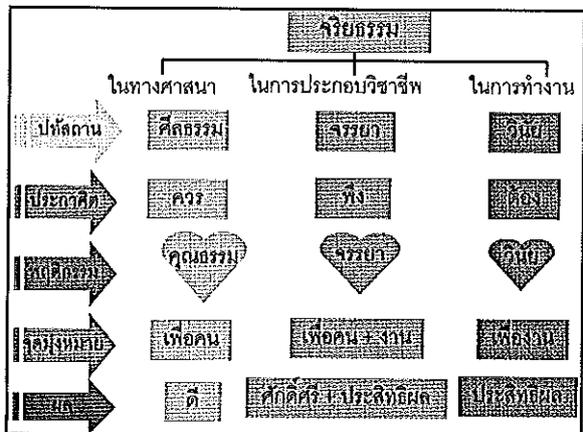
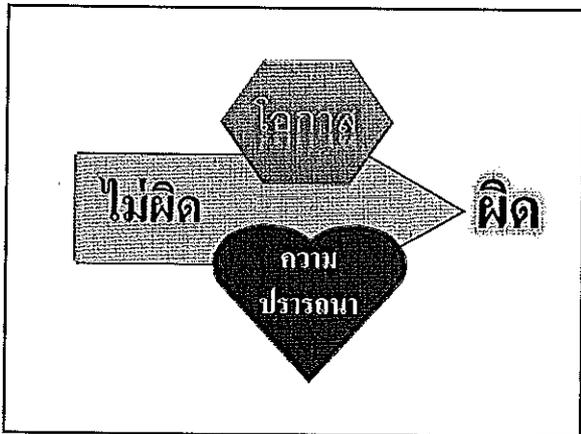

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 87 บัญญัติไว้ว่าให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีวินัยและป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

คำอธิบาย
 “การเสริมสร้างและพัฒนา” หมายความว่า การส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยในตนเองด้วยวิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจงใจ และการอื่นใดอันจะเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัย มีความภาคภูมิใจในเกียรติและศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าของการมีวินัยในตนเองและวิัยกลุ่ม หรือด้วยวิธีการอื่นใดที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละส่วนราชการตามที่เห็นสมควร

“การป้องกัน” หมายความว่า กระบวนการเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบในทางที่ดีงาม การกำหนดหลักปฏิบัติงานที่ดีและให้ถือปฏิบัติเพื่อเป็นการลดแรงจูงใจที่จะนำไปสู่การกระทำผิดวินัย รวมทั้งการเอาใจใส่ สังเกตการณ์ และข้อเหตุที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัยอันเป็นการรักษาวินัยที่ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ที่แตกต่างกันของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งผู้บังคับบัญชาที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการ จะต้องทราบสิ่งปัญหา และสาเหตุแห่งการกระทำผิดวินัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง อันเป็นการป้องกันการกระทำผิดที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับภูมิสังคมนั้น ๆ

ส่วนในกรณีที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว จะต้องรีบสืบสวนข้อเท็จจริง และหรือดำเนินการสอบสวนทางวินัยโดยเร็ว ด้วยความยุติธรรม และเป็นธรรม เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่นำเกรงกลัว อันเกิดจากการกระทำผิดวินัย ในขณะที่เดียวกันต้องมีมาตรการคุ้มครองพยานที่ประโยชน์ในการสืบสวนทางวินัยด้วยหรือด้วยวิธี การอื่นใดที่เหมาะสมกับภูมิสังคมของแต่ละส่วนราชการตามที่เห็นสมควร

อบายมุข 6

ผีหนึ่ง ชอบดื่มสุราเป็นอาเจิน ไม่ชอบกินข้าวปลาเป็นอาหาร
 ผีสอง ชอบท่องเที่ยวยามวิกาล ไม่รักถูกรักบ้านของตน
 ผีสสาม ชอบเที่ยวดูการละเล่น ไม่ละเว้นบาร์ลับละครโขน
 ผีสี่ ชอบคบคนชั่วมั่วกับโจร หนีไม่พ้นอาญาตราแผ่นดิน
 ผีห้า ชอบเล่นไฟเล่นมั่วก็พาบัตร สารพัดถั่วไปไฮโลไว้ถิ่น
 ผีหก ชอบเที่ยวจรร้านการหาถิ่น มีทั้งสิ้นหกล้อปรี๊ดเอ๋ย

เหตุทางใจที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดวินัย

- * ไม่เข้าใจ
- * ล้อใจ
- * ตามใจ
- * ไม่มีจิตใจ
- * ไม่มีสใจ
- * จำใจ
- * ขะล่าใจ
- * เจ็บใจ
- * ผลอใจ
- * ตั้งใจ

สาเหตุวินัยเสื่อม

↑ อบายมุข

- 🗨️ ตัวอย่างไม่ดี
- 🚫 ขวัญไม่ดี
- 🛡️ งานล้นมือ
- 📌 ความจำเป็นในการครองชีพ
- ✂️ โอกาสเปิดช่องล้อใจ
- 💣 การปล่อยปละละเลยของผู้บังคับบัญชา

แนวทางการเสริมสร้างทางวินัย

ตามมาตามบทที่ ๕ เรื่อง "การเสริมสร้างวัฒนธรรมวินัยข้าราชการและบังคับบัญชาผู้ที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัย" ของข้าราชการกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงสาธารณสุข

ความเห็นจากผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๔๕ ท่าน ได้ให้ความเห็นเรื่อง การเสริมสร้างวินัยข้าราชการไว้มีสาระสำคัญว่า "การเสริมสร้างวินัย ข้าราชการพลเรือนที่แท้จริง ต้องเป็นการทำให้ข้าราชการเกิดสำนึกว่าวินัย เป็นกรอบควบคุมความประพฤติขั้นต้นเท่านั้น ข้าราชการนอกอาจจะไม่ทำ ผิดวินัยแล้ว ยังต้องไม่พยายามเลี่ยงวินัย ต้องมีสำนึกรับผิดชอบในการ ทำงานเหมือนเป็นชีวิตจิตใจของตน ต้องถือวินัยเหมือนเป็นหลักศีลธรรม ในการทำงาน ไป่ทำผิดแม้มีโอกาสทำได้ และไม่หาประโยชน์จากการทำผิด ทำงานด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมุ่งให้เป็นคุณแก่ข้าราชการ ประชาชน และประเทศชาติ"

แนวทางการเสริมสร้างทางวินัย

แนวทางการพลเรือน 2 ทางคือ

1. เสริมสร้างโดยการส่งเสริม ให้ ข้าราชการมีวินัยในตนเอง
2. เสริมสร้างโดยการป้องกันการ กระทำผิดวินัยข้าราชการ โดย หน่วยงานราชการผู้บังคับบัญชา

ในการดำเนินการเสริมสร้างโดยการส่งเสริมให้ข้าราชการมีวินัยในตนเอง
อาจทำได้โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับพื้นฐานที่จะส่งผลการสร้าง
ลักษณะเชิงพฤติกรรม เช่น

☞ ดุลมถิ	☞ ความรักเกียรติศักดิ์
☞ ความกลัว	☞ ผู้บังคับบัญชาต้องสร้างศรัทธา ให้เกิดแก่ผู้บังคับบัญชา
☞ ความสำนึกในหน้าที่	☞ ตัวข้าราชการเอง ต้องควบคุม ตนเอง พัฒนาศาสนาเอง
☞ ความรับผิดชอบ	☞ การเจริญตามรอยพระยุคลบาท
☞ ความสะอาด	☞ การเสริมสร้างโดยทางวิชาการ
☞ ความร่วมมือร่วมใจ	
☞ ซื่อสัตย์และกำลังใจ	
☞ ความภูมิใจ	

จรรยาข้าราชการ

- จรรยาข้าราชการ เป็นจรรยาวิชาชีพ(professional ethics)
- จรรยาวิชาชีพเป็นสิ่งซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพต่าง ๆ จะต้องมีความรักและรักษาไว้เพื่อธำรงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ และเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจในการประกอบวิชาชีพนั้น
- การประกอบวิชาชีพที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีองค์ประกอบครบถ้วน ได้แก่ วิชาชีพที่มีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างเมื่อเกิดการผิดพลาดหรือเบี่ยงเบนไปจากหลักวิชา

การรักษาจรรยาข้าราชการ
ตาม พ.ร.บ. ๒๕๕๑

มาตรา ๑๘ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาจรรยา
ข้าราชการตามที่ส่วนราชการกำหนด โดยมุ่งประสงค์

- ให้เป็นข้าราชการที่ดี
- มีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นข้าราชการ

โดยเฉพาะในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. การขี้นม้นและยื่นหยัดทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง
๒. ความซื่อสัตย์สุจริตและมีความรับผิดชอบ
๓. การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
๔. การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
๕. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

มาตรา ๑๘ (ต่อ)

ให้ส่วนราชการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการ
เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของงานในส่วนราชการนั้น
ตามหลักวิชาและจรรยาวิชาชีพ การกำหนดข้อบังคับ
ว่าด้วยจรรยาข้าราชการให้รับฟังความคิดเห็นของข้าราชการ
และประกาศให้ประชาชนทราบ

มาตรา ๑๘ ข้าราชการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยา
ข้าราชการอันมิใช่เป็นความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

- ตักเตือน
- นำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนขั้นเงินเดือน
- สั่งให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับการพัฒนา

มาตรา ๘๗ บัญญัติให้ผู้บังคับบัญชาที่มีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

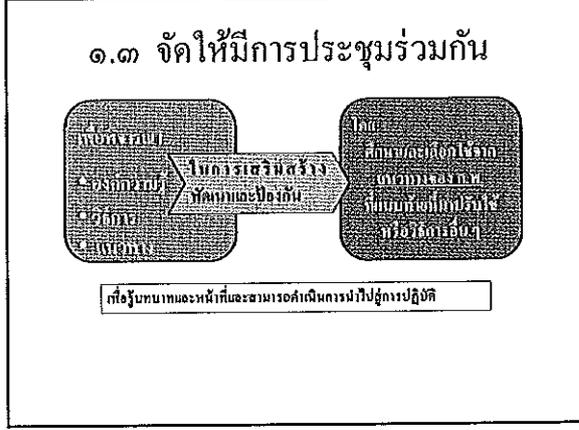
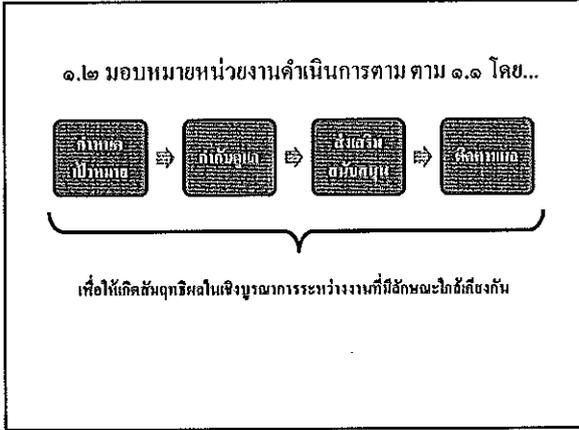
- (แบบทำอเนกประสงค์สำนักงาน ก.พ. ที่ นร ๑๐๑๑/๔๓ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๓)

หลักการและเหตุผล

เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ก.พ. จึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัย

๑ ให้หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม รวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ดำเนินการดังนี้

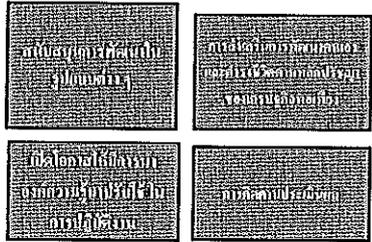
๑.๑ กำหนดเรื่องการเสริมสร้าง พัฒนา และป้องกันวินัยยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาข้าราชการ แผนการสร้างผู้นำ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในองค์กร และจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

๑.๔ บทบาทและหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา

- การเป็นผู้นำต้นแบบที่ดี
- การกำกับดูแล
- การฝึกอบรมระหว่างการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการ
- การฝึกอบรมระดับปฏิบัติการหรือผู้มีประสบการณ์ รวมทั้งผู้บริหาร ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชา

๒ ให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ เสริมสร้าง พัฒนา และ ป้องกันด้วยวิธีการที่เหมาะสม

๓ ให้ส่วนราชการส่งรายงานการประชุม ตามข้อ ๑.๓

โดยแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการฯ ให้สำนักงาน ก.พ. ทราบ

๔ ให้สำนักงาน ก.พ.

- เป็นศูนย์กลางทางวิชาการ ให้คำปรึกษา สนับสนุน ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง กำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล
- จัดให้มีการประชุมสัมมนาประจำปี
- ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในด้านวิชาการ

๕ ให้สำนักงาน ก.พ.

สรุปรายงานประจำปีในภาพรวม รายงาน คณะรัฐมนตรี รวมทั้งเผยแพร่แก่สาธารณชน เพื่อยกย่องเป็นแบบอย่างและเรียนรู้ร่วมกัน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการระดับ พ.ศ. 2552-2556			
ยุทธศาสตร์ที่ 1	ยุทธศาสตร์ที่ 2	ยุทธศาสตร์ที่ 3	ยุทธศาสตร์ที่ 4
<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาคุณภาพการบริหารในการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของสมรรถนะ 	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม วินัย และ เข้าวาง ประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงทุกระดับในองค์กร โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายให้สามารถเป็นผู้นำคนเก่ง ผู้นำทีม ผู้นำองค์การและผู้นำเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการทุกคน ทุกระดับในทุกระดับที่เข้มแข็งและพึงพอใจที่พร้อมทุกทิศเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

ยุทธศาสตร์ ที่ 2

ยุทธศาสตร์ ที่ 2	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และ เข้าถึงประชาชน	1. สรรหาและคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถและ คุณสมบัติของการเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม ตามระบบคุณธรรม เข้าร่วมราชการ	1. จำนวนเครื่องมือ/วิธีการที่ใช้ในการสรรหาและคัดเลือกที่ได้มาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ ที่ 2	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และ เข้าถึงประชาชน	2. กำหนดหลักเกณฑ์และกรอบมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม ข้อบังคับจรรยาและ การประเมินทั้งด้านคุณลักษณะภายในของบุคคล และวิธีปฏิบัติจรรยาบรรณที่มี การบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม	ร้อยละความสำเร็จ ของ 1. การจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของส่วนราชการ 2. การจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และ ข้อบังคับจรรยาของหน่วยงาน 3. รายงานการใช้นวัตกรรม - ภิบาลภาครัฐ ในการบริหารและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการของหน่วยงาน 4. รายงานการบังคับใช้มาตรฐาน และ ร้อยละของข้าราชการที่ไม่ปฏิบัติตาม

ยุทธศาสตร์ ที่ 2	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และ เข้าถึงประชาชน	3. เสริมสร้างจิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดีอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถจงใจและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้ได้บังคับบัญชา และ สนับสนุน การปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และจรรยา	1. ร้อยละความสำเร็จ ของการพัฒนากระบวนการพัฒนาก่อนเข้าสู่ระบบราชการ 2. จำนวนหลักสูตรด้านคุณธรรม จริยธรรม และ ร้อยละของข้าราชการ ที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรดังกล่าว

ยุทธศาสตร์ ที่ 2	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และ เข้าถึงประชาชน	3. เสริมสร้างจิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดีอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถจงใจและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้ได้บังคับบัญชา และ สนับสนุน การปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และจรรยา	3. รายงานผลการเรียนรู้หลักการบริหารงาน จากองค์การที่มี การวางแผนการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ และ มีวัฒนธรรมองค์กรที่มีความรอบคอบ รอบรู้ เรียบร้อยประหยัด และ การนำมาปรับใช้

ยุทธศาสตร์ ที่ 2	กลยุทธ์	ตัวชี้วัด
การพัฒนาข้าราชการให้เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และ เข้าถึงประชาชน	3. เสริมสร้างจิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดีอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถจงใจและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ผู้ได้บังคับบัญชา และ สนับสนุน การปฏิบัติ ตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม และจรรยา	ร้อยละความสำเร็จของ 4. การเรียนรู้เรื่องหลักธรรมาภิบาลภาครัฐ 5. การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 6. โครงการส่งเสริมเชิดชูและถ่ายทอดประสบการณ์ของข้าราชการที่เป็นแบบอย่างที่ดี

Corruption Perception Index

Source : Transparency International

2009			2007		
Rank	Country	Rank	Rank	Country	Rank
1	Denmark	1	72	China	72
1	New Zealand	1	39	Taiwan	34
1	Sweden	4	41	South Korea	43
4	Singapore	4	47	Malaysia	43
5	Switzerland	7	80	Thailand	84
7	Netherlands	7	121	Vietnam	123
9	Australia	11	141	Philippines	131

Corruption Perceptions Index 2009

Rank	Country	CPI 2009 Score	Rank	Country	CPI 2009 Score
1	New Zealand	9.4	111	Indonesia	2.8
2	Denmark	9.3	120	Vietnam	2.7
3	Singapore	9.2	158	Laos	2.0
3	Sweden	9.2	158	Cambodia	2.0
5	Switzerland	9.0			
6	Finland	8.9			
12	Hong Kong	8.2			
17	Japan	7.7			
39	South Korea	5.5			
56	Malaysia	4.5			

10 = Highly clean
0 = Highly corrupt

การจัดระเบียบข้าราชการตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550

- มาตรา 78 (4) พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคูณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ

นิติธรรม โปร่งใส ความรับผิดชอบ
ตรวจสอบได้ ตั้คุณค่า การมีส่วนร่วม

แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2554)

เน้นนโยบายการบริหารจัดการที่ดี โดยได้กำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายให้ระบบการบริหารงานภาครัฐสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้งยกระดับคุณภาพมาตรฐาน และธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับของประชาชน โดยได้กำหนดกลยุทธ์ 3 ด้าน

แผนบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ศ. 2551-2554)

การเสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐและพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ

สนับสนุนความเข้มแข็งภาคประชาชนโดยการสร้างเครือข่ายองค์การตรวจสอบของภาคประชาชน

การพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย ปลูกฝังจิตสำนึกคุณธรรม เพิ่มประสิทธิภาพ กลไกการตรวจสอบภาครัฐ เกณฑ์สากล เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ และการยอมรับจากนานาประเทศ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

หลักการที่ยึดถือในการบริหารงานบุคคลภาครัฐ

หลักคุณธรรม (Merit)	หลักสมรรถนะ (Competency)	หลักผลงาน (Performance)

กระจายความรับผิดชอบ
ในการบริหารทรัพยากรบุคคล

**มาตรา 34 ให้หลักปรัชญาพื้นฐานของ
ความเป็นมืออาชีพของข้าราชการคือ
ให้ข้าราชการปฏิบัติราชการอย่างมี
คุณภาพ คุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี**

มาตรา 42 การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือน
สามัญ ให้ดำเนินถึงระบบคุณธรรม ๘ ประการ คือ

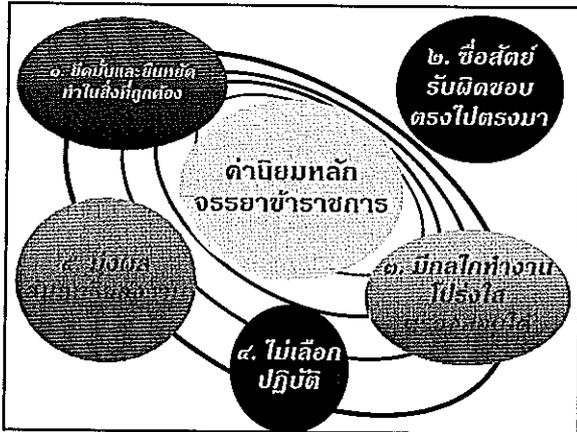
- (1) การบรรจุแต่งตั้งต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ
ของบุคคล ความเสมอภาค *ความเป็นธรรม* และ
ประโยชน์ของทางราชการ
- (2) การบริหารทรัพยากรบุคคล ต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์
และประสิทธิภาพขององค์กร และลักษณะของงาน
โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

- (3) การพิจารณาความดีความชอบ ต้องเป็นไปอย่างเป็น
ธรรมโดยพิจารณาจากผลงาน ศักยภาพ และความ
ประพฤติ และจะนำความคิดเห็นทางการเมืองหรือสังกัด
พรรคการเมืองมาประกอบการพิจารณามีได้
- (4) การดำเนินการทางวินัย ต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม
และโดยปราศจากอคติ
- (5) การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง

มาตรา 52 การสรรหาเพื่อให้ได้บุคคลมา
บรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ
และแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามระบบ
*คุณธรรม*และคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรม
ของบุคคลดังกล่าว ตลอดจนประโยชน์ของทาง
ราชการ

มาตรา 72 ให้ส่วนราชการมีหน้าที่เพิ่มพูน
ประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจแก่ข้าราชการ
เพื่อให้มีคุณภาพ *คุณธรรม จริยธรรม* คุณภาพชีวิต
มีขวัญกำลังใจ

มาตรา 73 ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติต่อ
ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมี*คุณธรรม*และ*เที่ยงธรรม* และ
เสริมสร้างแรงจูงใจให้ดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี

กล้าเป็นคนที่ทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Moral Courage)

- ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ชอบธรรม
- เสียสละ
- ยึดหลักวิชา และจรรยาวิชาชีพ
- ไม่ยอมโอนอ่อนตามอิทธิพลใด ๆ

ซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อสังคม (Integrity and Accountability)

- ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา
- แยกเรื่องส่วนตัวออกจากหน้าที่การงาน
- อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน
- รักษาประโยชน์ส่วนรวม
- รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร และต่อการพัฒนาปรับปรุงระบบราชการ

โปร่งใส ตรวจสอบได้ (Transparency)

- ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้ มีความโปร่งใส
- มีวิธีการให้ประชาชน/กลไกของรัฐตรวจสอบได้
- เปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในขอบเขต

ไม่เลือกปฏิบัติ (Nondiscrimination)

- บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเน้นความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดและถูกต้อง
- ปฏิบัติต่อผู้มารับบริการด้วยความมีน้ำใจ เมตตา เอื้อเฟื้อ
- ปฏิบัติหน้าที่การงานบนหลักการความเสมอภาค

เป็นผลสัมฤทธิ์ของงาน (Results-oriented)

- ทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนด เกิดผลดีต่อหน่วยงาน และส่วนรวม
- ใช้ทรัพยากรของทางราชการให้คุ้มค่า เสมือนการใช้ทรัพยากรของตนเอง
- เน้นการทำงานโดยยึดผลลัพธ์เป็นหลัก มีการวัดผลลัพธ์ และค่าใช้จ่าย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
หมวด 13
จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา 279 มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น

มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีกลไกและระบบในการสำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย

จรรยาบรรณราชการ

• **ควรกำหนด เป็นมาตรฐานกลางสำหรับ ข้าราชการพลเรือนทุกส่วนราชการ โดยมี ก.พ. เป็นองค์กรควบคุม**

↔

มาตรา 279 และ มาตรา 280 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของ ข้าราชการแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำ (ประมวลจริยธรรมดังกล่าวจะคลุมถึงจรรยาวิชาชีพของข้าราชการพลเรือน และมีมาตรการบังคับ(sanction)ด้วยการลงโทษทางวินัยด้วย

ค่านิยมหลัก (Core Value)
สำหรับประมวลจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 มาตรา 279 และ มาตรา 280

การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
 การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบต่อ
 การยึดถือประโยชน์ของประเทศไทยมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่
 ยึดประโยชน์ทับซ้อน
 การมีทัศนคติที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
 การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือน
 ข้อเท็จจริง
 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน และมีคุณภาพ โปร่งใส และ
 ตรวจสอบได้
 การยึดถือมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข
 การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

จรรยาข้าราชการ

- จรรยาข้าราชการตามมาตรา 78 เป็นจรรยาข้าราชการของแต่ละส่วนราชการ ซึ่งส่วนราชการเป็นผู้จัดทำเพื่อใช้บังคับเฉพาะข้าราชการในสังกัดของตน
- ใช้ในทางเสริมสร้าง โดยตักเตือน นำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือน หรือการพัฒนาเท่านั้น
- ไม่ใช่เพื่อการกลั่นกรองว่าควรจะให้ประกอบวิชาชีพนี้ต่อไปหรือไม่ ดังเช่น จรรยาวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ๆ เช่น แพทย์ วิศวกร ซึ่งมีสภาวิชาชีพนั้น ๆ ควบคุมและกลั่นกรองอยู่

(ต่อ)

มาตรา 81 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสับสมบนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา 82 ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องกระทำตามข้อปฏิบัติ ดังนี้

- (1) ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม
- (2) ต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบของทางราชการ มติของคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐบาล และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

.....

.....

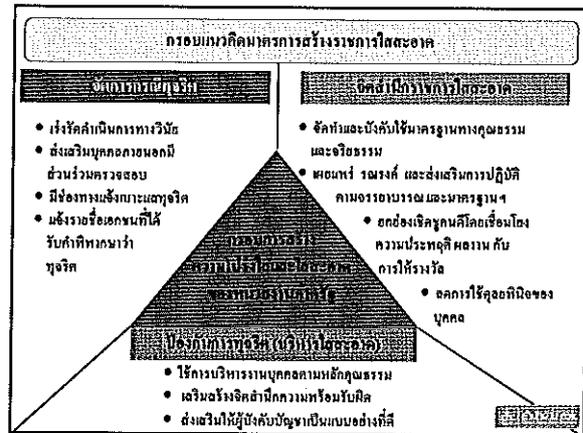
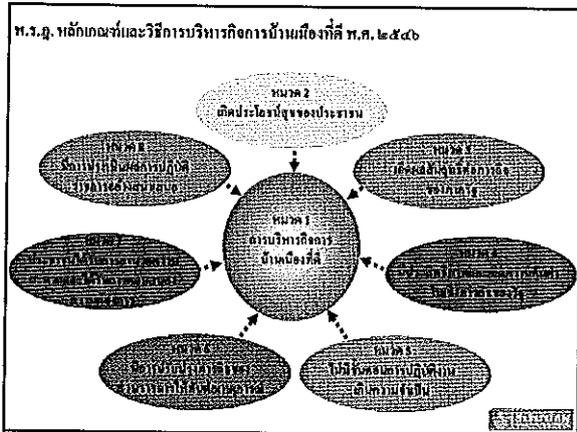

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
 ว่าด้วยการสำรระบบบริหารจัดการมีนาคมและสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

การบริหารจัดการที่ดี →

หลักนิติธรรม
หลักคุณธรรม
หลักความโปร่งใส
หลักการมีส่วนร่วม
หลักความรับผิดชอบ
หลักความคุ้มค่า

สรุปหลักการที่การรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด
โดยทวิจรรยาบรรณของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๔
สำคัญฉบับปรับปรุง

- การรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดจาก:
  - ญาติ รับได้ตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป
  - บุคคลอื่น รับได้ต้องมีมูลค่าไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท
- หากทรัพย์สินมีมูลค่าเกิน ๑,๐๐๐ บาท
รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว
- ผู้บังคับบัญชาพิจารณาอนุญาตให้ผู้รับเก็บไว้เป็นสิทธิ
หรือ ส่งมอบให้หน่วยงานของรัฐ หรือ ส่งคืนผู้ให้

อาชีพข้าราชการ
โดย รพท.ฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี

- * รับราชการเพียงเพื่อเงินเดือนเลี้ยงชีพอย่างเดียว
- * ไม่มีความลำเอียงของข้าราชการ
- * ไม่อุทิศตนให้กับหน่วยงาน
- * ทำงานแบบเข้าขามเย็นขาม
- * ใช้เวลาว่างหรือเวลาราชการไปหากินส่วนตัว
- * หากินส่วนตัวด้วยการกระทำที่ผิดกฎหมาย

เงื่อนไขของ
Good Governance

Good Governance →

- ความตั้งใจจริงของรัฐบาล
- กฎหมายที่เข้มแข็ง
- เจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพเข้มแข็ง
- สังคมต้องสนับสนุน
- กลไกถ่วงดุลอำนาจมีประสิทธิภาพ
- ประสานความร่วมมือกับนานาชาติ

คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี
นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี
มกราคม ๒๕๕๑

รัฐบาลจะบริหารราชการแผ่นดินโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการใช้คุณธรรมนำความรู้ และจะปฏิบัติความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเคร่งครัด โดยแบ่งการดำเนินการเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการและมีกำหนดเวลาแล้วเสร็จในปีแรกอย่างชัดเจน และระยะการบริหารราชการ ๓ ปี ของรัฐบาลซึ่งมีกำหนดเริ่มตั้งแต่ปีแรกเป็นต้นไป

**"แนวทางการจัดตั้งชมรมเสริมสร้างวินัย
ประเทศไทยใสสะอาดเพื่อสร้างเครือข่าย
การส่งเสริมคนดี มีวินัย น้อมเกล้าฯ
ถวายในหลวง"**

**"ศูนย์กลางเครือข่ายในการจัดตั้งชมรม
เสริมสร้างวินัย"**

ศิริวรรณ ทองแท้
โทร. 08 9215 1070

Email: thongplub51@gmail.com

แนวคิดการสร้างสังคมใสสะอาด

๑. คนจิตใจสะอาด

- น้อมนำพระบรมราโชวาทไปสู่การปฏิบัติ
- ผู้ป้าเป็นแบบอย่างที่ดี
- จัดสำนักค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
- ต้องรักษาวินัยโดยกระทำการหรือไม่กระทำการตามที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัดอุปเสมด
- รักรัก สามัคคี
- สร้างวัฒนธรรมที่ดีในทำงาน/สังคม/ชุมชน

แนวคิดการสร้างสังคมใสสะอาด

๒. เมืองใสสะอาด

- สถานที่ทำงาน/บ้าน/วัด (ศาสนสถาน)/โรงเรียน สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ความสะอาดในการทำงาน (มีระเบียบแบบแผนและมีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน)
- มีระบบการให้บริการประชาชนที่มีความถูกต้องรวดเร็ว โปร่งใสเป็นธรรม
- สถานที่ทำงานปลอดจากการทุจริตประพฤติมิชอบ

แนวคิดการสร้างสังคมใสสะอาด

๓. สร้างเครือข่าย

- สร้างเครือข่ายเริ่มจากในครอบครัว / ชุมชน / ตำบล / อำเภอ / จังหวัด
- ส่งเสริมและยกย่องคนดี มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
- ร่วมพลังสร้างเครือข่ายส่งเสริมคนดี มีวินัย ป้องกันการทุจริต

**การสร้างชมรมเสริมสร้างวินัย
ประเทศไทยใสสะอาด**

จังหวัด / หน่วยงาน.....

วัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการ

ร่วมกันสร้างเครือข่ายคนดี มีวินัย น้อมเกล้าฯถวาย เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงมีพระชนมพรรษา ๘๙ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

การเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติ

การสร้างจิตสำนึก
ให้ความรู้เรื่องระเบียบวินัย การเสริมสร้างวินัย และการป้องกันการกระทำผิดวินัย

วัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการ(ต่อ)

- ส่งเสริมการปฏิบัติธรรม
- นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ
- รณรงค์การตรงต่อเวลา การประหยัด และรักษาสิ่งแวดล้อม
- การส่งเสริมคนดี มีวินัยและรวมกลุ่มคนดี
- รณรงค์การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ
- แจ้งเบาะแสแก่ทางราชการกรณีพบการกระทำผิดวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับของสังคม

วิธีการดำเนินการ

๑. แบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ ๑๐ คน
๒. เลือก ประธานชมรม
๓. ประธานฯ กรอกข้อมูลในแบบฟอร์มในลำดับที่หนึ่ง แล้วส่งให้รองประธาน เลขานุ นายทะเบียน และกรรมการอื่น ๆ และสมาชิก ตามลำดับ
๔. ตั้งชื่อชมรม "..... เสริมสร้างวินัยประเทศไทยใสสะอาด"
๕. เชิญพระบรมราชาโชวาทเป็นแนวทางปฏิบัติประจำชมรม
๖. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของชมรม

วิธีการดำเนินการ (ต่อ)

๗. ระดมความคิดเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชมรม โดย
  - หาสมาชิกใกล้เคียงอย่างน้อย ๕ คน โดยเริ่มจากบุคคลในครอบครัว
๘. กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกันในชมรม อาทิ เช่น
  - การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางในการเสริมสร้างวินัย และป้องกันการกระทำผิดวินัย
  - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน

วิธีการดำเนินการ (ต่อ)

๙. ประธานมอบให้รองประธานดำเนินการต่อเพื่อเข้าร่วมประชุมระหว่างประธานชมรมทุกชมรม
๑๐. ตั้งชมรมกลางของ ชมรมเสริมสร้างวินัย ประเทศไทย ใสสะอาด จังหวัด/ หน่วยงาน....." เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานชมรม โดยสรรหาประธาน รองประธาน เลขานุการ นายทะเบียนและกรรมการตำแหน่งอื่น ๆ
๑๑. กำหนดนโยบายและ วิธีการประสานสัมพันธ์ และติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกและชมรมอื่น ๆ โดยให้เลขานุการ และนายทะเบียนเป็นผู้รับผิดชอบ
๑๒. ชมรมเสริมสร้างวินัยประเทศไทยใสสะอาด จังหวัด/ หน่วยงาน" นำเสนอวัตถุประสงค์เป้าหมาย และวิธีดำเนินการ

วิธีการดำเนินการ (ต่อ)

๑๓. ประธานชมรมเสริมสร้างวินัย ประเทศไทย ใสสะอาด จังหวัด / หน่วยงาน....." นำกรรมการและสมาชิกชมรมกล่าวคำถวายสัตย์ปฏิญาณฯ

ประธานกล่าวนำ ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

กล่าวพร้อมกัน ข้าพระพุทธเจ้า.....

กล่าวตามประธานจนจบคำกล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณ

ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่าจะประพฤติปฏิบัติเป็นข้าราชการที่ดีตามรอยพระยุคลบาทจะมุ่งมั่นแน่วแน่แก้ไขปัญหาของชาติและประชาชนและเสริมสร้างคุณประโยชน์ให้แก่แผ่นดินโดยยึดมั่นในหลักธรรมและความถูกต้องตลอดไปด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ร้องเพลง สรรเสริญพระบารมี

เอกสารประกอบคำบรรยาย

ของ

เกริกเกียรติ เอกพจน์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมจริยธรรม สำนักงาน ก.พ.

กรมการบริหารมูลนิธิประเทศไทยใสสะอาด

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

“...เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า *Sufficiency Economy*
...คำว่า *Sufficiency Economy* นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ.
จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่
...*Sufficiency Economy* นั้น ไม่มีในตำรา
หมายความว่าเรามีความคิดใหม่...
และท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า
เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ
เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น...”

พระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

คำนำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ได้ประสานภาคีต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมสามารถนำหลักปรัชญาฯ ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

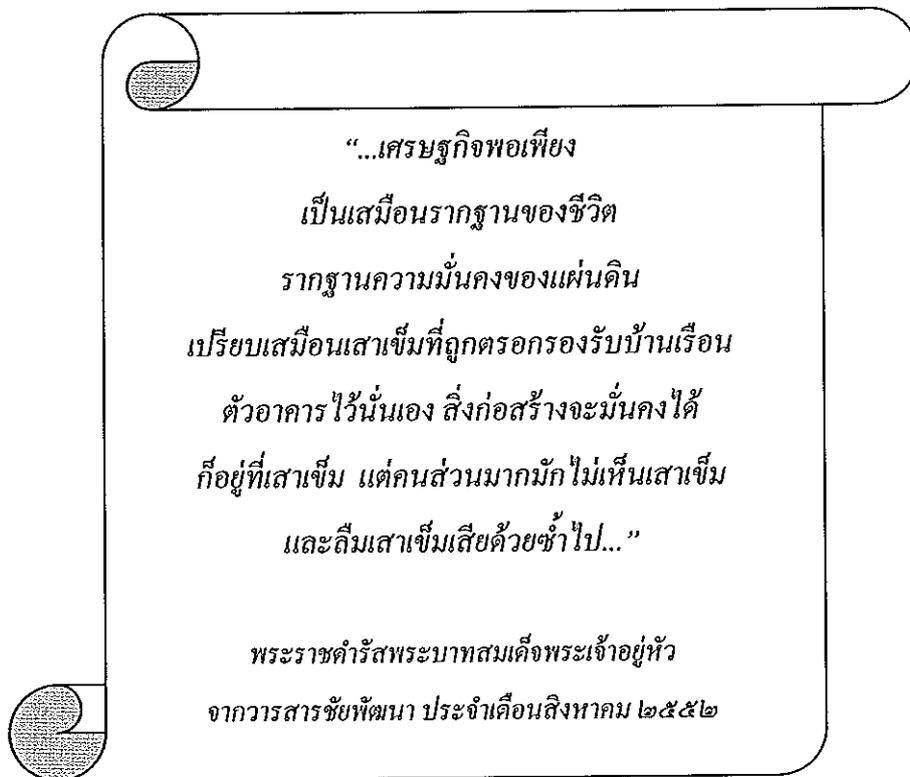
หนังสือเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง” เล่มนี้ได้รับความร่วมมือจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในการจัดทำแนวทางประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๒ ส่วน คือ

ส่วนแรก เป็นหลักการเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง สศช. ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนทั่วไป

ส่วนที่สอง เป็นแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่า และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติของภาคส่วนต่าง ๆ อันจะนำไปสู่
“สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กันยายน ๒๕๕๐

เศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนว
ทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทาง
เศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่าง
มั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

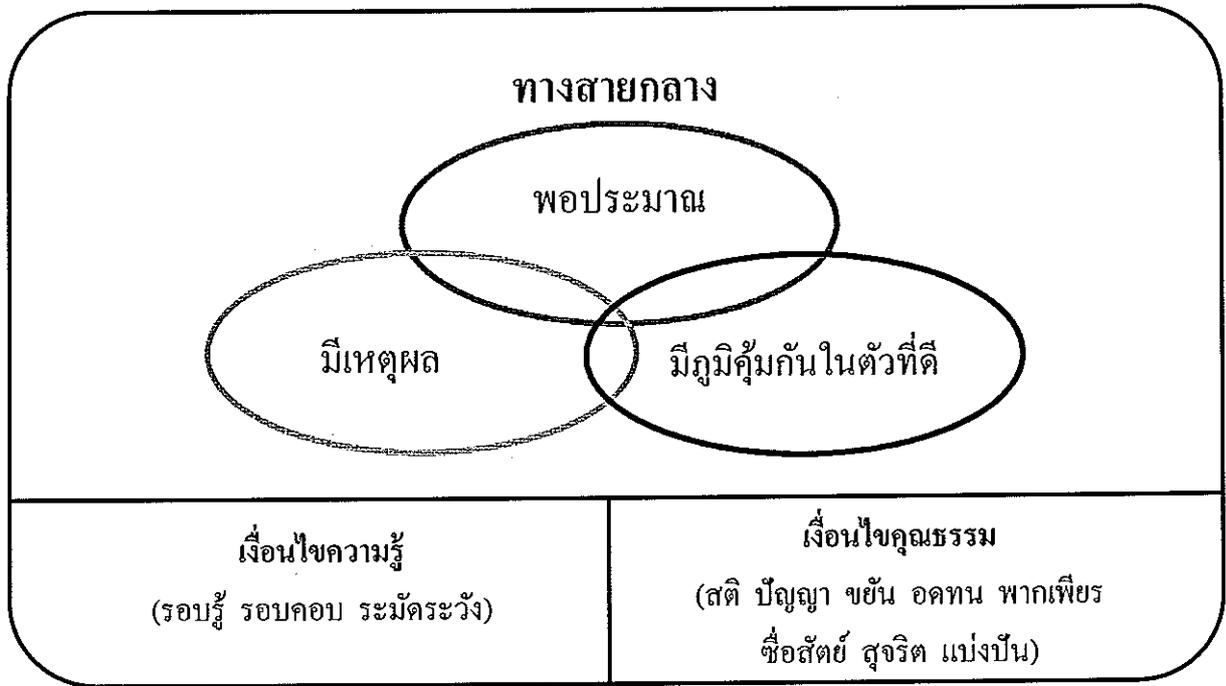
เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจ / สังคม / สิ่งแวดล้อม / วัฒนธรรม
ก้าวหน้าอย่างสมดุล / มั่นคง / ยั่งยืน

“...คนไม่เข้าใจว่ากิจการใหญ่ ๆ
เหมือนการสร้างเขื่อนป่าสัก
ก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียง เหมือนกัน
เขานึกว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่
เป็นเศรษฐกิจที่ห่างไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง
แต่ที่จริงแล้ว
เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน...”

พระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับและกลุ่มต่าง ๆ

ระดับ

- บุคคลและครอบครัว
- ชุมชน
- ประเทศ

กลุ่ม

- เกษตรกร
- นักธุรกิจ
- นักการเมือง
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ครูและอาจารย์

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้ วิชาการและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างสมดุล เพื่อจะได้ละเว้นการประพฤตินิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัวต่าง ๆ ที่ใฝ่หาความก้าวหน้าบนพื้นฐานของปรัชญาแห่งความพอเพียง คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตจนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกล้นต่อการกระทบกระทั่ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

แผนการบริหารจัดการประเทศ ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่าง ๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบเป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ด้วยความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้

สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิตพร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุลกับสภาพความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับ ๆ ต่อไป

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกร

ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนที่ ๑ เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่สอดคล้อง สมดุลกับระบบนิเวศ เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัดและเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ ๒ การรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ ๓ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการความรู้เทคโนโลยี จากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่าง ๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และมีการรวมกลุ่มกันและเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญาและทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปันและใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียงจะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจมากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้น จึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่ และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถฉวยทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต ในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียรอดทนในการพัฒนาธุรกิจไม่ให้เกิดความบกพร่องและก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมี

การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและระบบนิเวศในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักการเมือง

นักการเมืองที่มีหลักคิด และหลักปฏิบัติบนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นตัวอย่างของผู้นำที่มีความเข้มแข็งทางด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดแม้เพียงเล็กน้อย เนื่องจากการกระทำของผู้นำส่งผลกระทบในวงกว้างต่อชุมชน/สังคม และในขณะเดียวกันนักการเมืองในทุกระดับจะต้องรู้จักสังคม ชุมชน ที่แต่ละคนเป็นผู้แทนอย่างถ่องแท้ มีความเข้าใจระบบการปกครองและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ตามกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม รอบรู้และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมุ่งที่จะดำเนินวิถีทางการเมืองเพื่อให้ท้องถิ่น/ประเทศชาติ มีความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลในทุก ๆ ด้านและคนในท้องถิ่น/ประเทศชาติ อยู่อย่างพอเพียงสมัครสมานสามัคคีปรองดองกัน

การกำหนดนโยบาย การออกกฎหมายและข้อบัญญัติต่าง ๆ ต้องยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง โดยบำรุงรักษาสิ่งที่ดีที่มีอยู่แล้ว เช่น ค่านิยม องค์ความรู้ สิ่งแวดล้อมที่ดี ให้คงอยู่ พร้อมทั้งปรับปรุง/แก้ไข/ยกเลิก ส่วนที่ไม่ดีที่เป็นเหตุให้เกิดความสมดุล ไม่พอเพียงในสังคม ให้กลับมาสู่แนวทางปฏิบัติที่มุ่งสู่ความสมดุลและสนับสนุนให้เกิดสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ยังคงอยู่ เช่น ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี การพัฒนาฝีมืออาชีพต่างๆ ให้เกิดขึ้นอย่างสมดุลกับศักยภาพและระดับการพัฒนาของท้องถิ่น/ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ของคน/ชุมชน ในทุกระดับ

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ

เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเริ่มต้นสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลก่อน โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการเป็นผู้ให้บริการแก่สังคม และร่วมเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุล มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยั้งคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ และหมั่นเสริมสร้างความรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

การเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยมุ่งให้ประชาชน/ชุมชน สามารถพึ่งตนเองและสามารถเป็นที่พึ่งของสังคม/ประเทศชาติได้ในที่สุด

เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรสั่งการหรือชี้นำประชาชน/ชุมชนมากเกินไป แต่ควรสนับสนุนให้ประชาชน/ชุมชนสามารถช่วยตนเอง กำหนดทิศทางการพัฒนาหรือแผนงาน กิจกรรมที่ยืนอยู่บนขาตนเอง พึ่งพอดตนเองได้ แล้วให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาช่วยสนับสนุนให้แผนงาน กิจกรรมนี้เป็นจริงขึ้นมา ตามหลักการพัฒนา “ช่วยเหลือประชาชน/ชุมชนเพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้”

การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มครูและอาจารย์

ครูและอาจารย์จะต้องทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษา ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้ได้ก่อน จึงจะสามารถถ่ายทอด ปลูกฝัง อบรม และทำตนให้เป็นตัวอย่างแก่นักเรียนและนักศึกษา ให้เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน ผ่านการบูรณาการในสาระเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ตลอดจนสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่าง ๆ

การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ต้องเริ่มจากการตระหนักถึงความจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศได้อย่างสมดุลและเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ จนเห็นว่าเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติที่จะเสริมสร้างให้สังคมเกิดสันติสุข มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน และคนในสังคมมีความสามัคคีปรองดองกัน แล้วฝึกปฏิบัติตนให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีสติยังคิด ใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอประมาณกับศักยภาพและสถานภาพของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์และหมั่นเสริมสร้างความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะได้มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เนื่องจากความรู้และความมีเหตุมีผลมีความสำคัญยิ่ง ครูและอาจารย์จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในเรื่องนี้ แต่อย่าลืมว่าต้องเป็นความรู้ที่รอบคอบระมัดระวัง และเหมาะสมกับแต่ละภูมิสังคมด้วย

“...ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น
เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือ ความมีกินมีใช้
ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง
แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐาน
เกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริม
ความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป...การถือหลัก
ที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ
ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้น
ก็เพื่อป้องกันการผิดพลาดล้มเหลว
และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ขอข้อมูลเพิ่มเติม ติดต่อได้ที่

กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๘๖๒ ถนนกรุงเกษม แขวงวัดโสมนัส

เขตป้อมปราบ กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๒๔๐๗, ๕๑๐๓

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๘๑๕๘ หรือ ๐ ๒๒๘๑ ๖๑๒๓

www.nesdb.go.th

หรือ www.sufficiencyeconomy.org

การเรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง 23 หลักการ ที่ข้าราชการสามารถน้อมนำไปปฏิบัติในวาระและโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสมได้เป็นอย่างดี ได้แก่

1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. ระเบิดจากข้างใน
3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
4. ทำตามลำดับขั้น
5. ภูมิสังคม
6. องค์กรรวม
7. ไม่ติดตำรา
8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
9. ทำให้ง่าย
10. การมีส่วนร่วม
11. ประโยชน์ส่วนรวม
12. บริการรวมที่จุดเดียว
13. ทรงใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ
14. ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ
15. ปลุกป่าในใจคน
16. ขาดทุนคือกำไร
17. การพึ่งตนเอง
18. พออยู่พอกิน
19. เศรษฐกิจพอเพียง
20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน
21. ทำงานอย่างมีความสุข
22. ความเพียร : พระมหาชนก
23. รู้ รัก สามัคคี

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร แผนที่ รวมทั้งสอบถามจากเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และตรงตามความต้องการของประชาชน

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการพัฒนาคน ทรงตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนามีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มี โอกาสเตรียมตัวหรือตั้งตัว

แก้ปัญหาคือจุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะทรงเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไขการปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริงแต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้เขาจะทำแบบรีอทั้งหมด ถิ่นไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่เราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม...เอาตกลงหรือบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงาน พระองค์จะทรงเริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่อง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค ที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทาง วิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิด ประโยชน์สูงสุด ดังพระบรมราโชวาท เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกิน พอใช้ของ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้ พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้น

ที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความสำเร็จยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ก่อนอื่น เป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์...”

ภูมิสังคม

การพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัส ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเรา จะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วย โดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

องค์รวม

ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ 10 – 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้นและหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้นคือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ 1, 2 และ 3

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลมและรวมชอมกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่าเรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมาก ดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาเคยเล่าว่า

“...กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ เล่าว่าปีหนึ่งพระองค์ทรงเบิกดินสอไม่เกิน 12 แท่ง เหล็ยเดือนละแท่ง ทรงใช้จนกระทั่งดินสอกุด ใครอย่าไปทิ้งของพระองค์นะ จะทรงกริ้วเลย ทรงประหยัดทุกอย่าง ทรงเป็นต้นแบบ ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมด ทุกบาททุกสตางค์จะทรงใช้อย่างระมัดระวัง จะทรงสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...”

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ มาแก้ไขปัญหา โดยไม่ต้องลงทุนสูงและจะใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

ทำให้ง่าย

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้การคิดค้น คิดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยาก ให้กลายเป็นง่าย นั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องทำใจให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น แม้กระทั่งการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญาและประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกปฏิบัติบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

บริการที่จุดเดียว

การบริการรวมที่จุดเดียว เป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันชีวิตประชาชนทุกด้าน จะได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองคองกัน ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมึงานถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่น ไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน ซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดูแลส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้านก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือ ประชาชนจะได้รับประโยชน์และเส้นทางของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์...”

ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรมได้พระราชทานพระราชดำริ การปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่ง การปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และ ไม้พืชนอกจากได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้ว ยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

ใช้ธรรมปราบอธรรม

ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำดี จับไล่น้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดีตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสีย โดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำริสความว่า “ใช้ธรรมปราบอธรรม”

ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม ปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักต้นไม้ให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นจะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร *Our loss is our gain...* การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

จากพระราชดำริดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไรคือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เป็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ได้ ดังพระราชดำริสที่ได้พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทย ที่ได้เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534 ณ ศาลาดุสิตาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่าง ๆ ในโลก ในระยะ 3 ปี มานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการปกครองประเทศล้วนแต่ล้มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงไปหรือ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดี เมื่อประมาณ 10 วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไร จึงได้แนะนำว่า ให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตา กัน ก็จะอยู่ได้ตลอดไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ ถอยหลังเข้าคลอง ถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกัน ในที่สุดได้ก็เป็นการดี ให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้กำไรของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่ แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้น เป็นการได้มาทางอ้อม ตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุน ต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อย พัน หมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ในไม่ใช้ประชาชนจะได้รับผล ราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้ รัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรง พอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุดคงพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

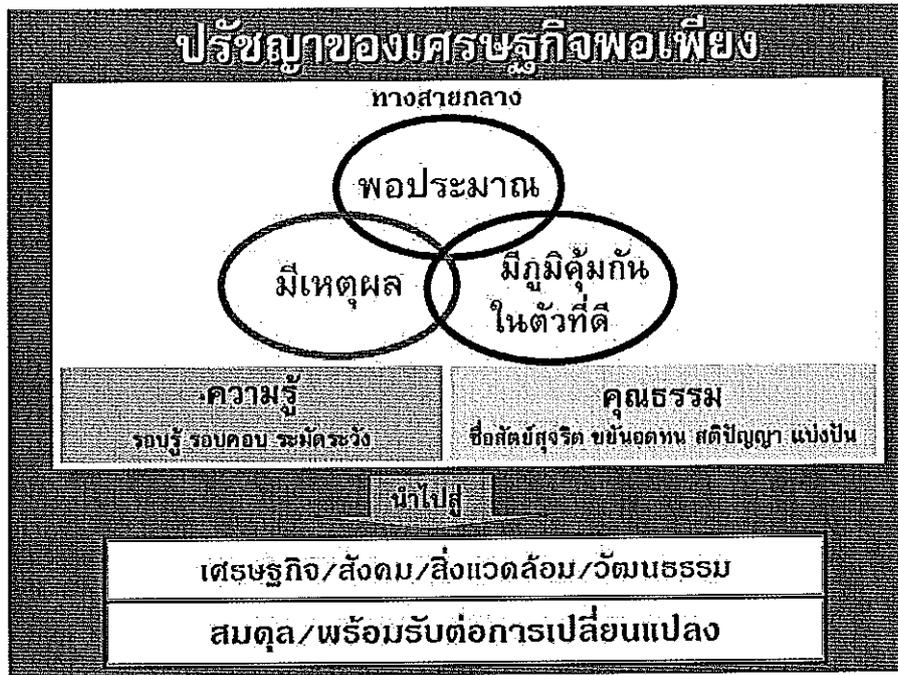
“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขั้นต่อไป

พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่ามาในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินคืออยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศมิใช่งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่าย ปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร จะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้น จะได้ประโยชน์ไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงชี้แนะแนวทางแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคนได้ร่วมมือกันช่วยชาติพัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522 ความตอนหนึ่งว่า

“...คนที่ไม่มีความสุขจิต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็น ประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533 ความตอนหนึ่งว่า

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้ มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุขจิต ไม่มี ความบริสุทธิ์ใจ...”

และพระราชดำรัส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2546 ความตอนหนึ่งว่า

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนที่สุดจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้วบ้านเมืองพัง ที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...”

ทำงานอย่างมีความสุข

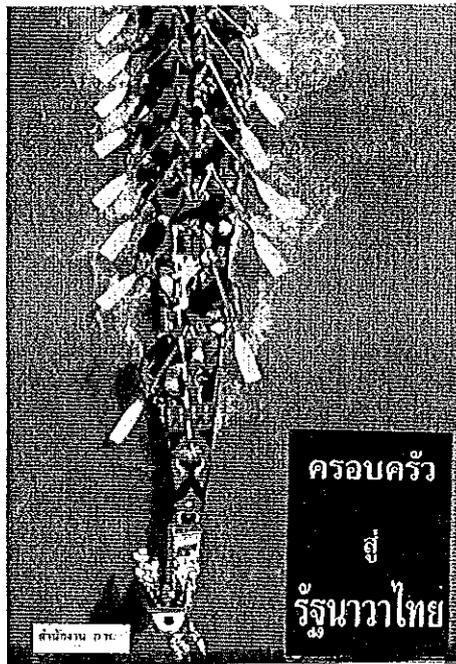
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือ ประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับ ผู้อื่น...”

ความเพียร : พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาก่อนข้านานในการ คิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่าง ๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้ มีความความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับการศึกษาวិเคราะห์และ ปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็ จะตกเป็นอาหาร ปลา ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป

เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความ พร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ทรงท้อพระราช ฤทธิ์ มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุขแต่อย่างไร

รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัย ทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ

สามัคคี การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

รายชื่อคณะกรรมการชมรม

.....เสริมสร้างวินัย ประเทศไทยใสสะอาด

สมาชิกประกอบด้วย

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

2. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

3. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

4. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

5. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

6. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

7. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

8. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

9. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

10. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

รายชื่อคณะกรรมการชมรม

.....เสริมสร้างวินัย ประเทศไทยใสสะอาด

สมาชิกประกอบด้วย

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

2. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

3. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

4. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

5. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

6. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

7. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

8. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

9. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

10. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....Email.....

แบบฟอร์มสำหรับขอย้ายเครือข่าย
(รวบรวมและส่งคืนให้คณะผู้จัดทำ)

เครือข่ายสมาชิกชมรม.....เสริมสร้างวิทยุประเทศไทยใสสะอาด

ของ (ชื่อ-สกุลสมาชิก) .....

ที่	ชื่อ-สกุล	อาชีพ	ความสามารถพิเศษ	โทรศัพท์/มือถือ	E-Mail
๑					
๒					
๓					
๔					
๕					

ชมรมเสริมสร้างวินัยประเทศไทยใสสะอาดจังหวัด / หน่วยงาน.....

คณะกรรมการและสมาชิกประกอบด้วย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ตำแหน่งในหน่วยงาน	โทรศัพท์/โทรสาร	E-Mail	หมายเหตุ
๑		ประธาน				
๒		รองประธาน				
๓		เลขานุการ				
๔		นายทะเบียน				
๕		เหรัญญิก				
๖						
๗						
๘						
๙						
๑๐						
๑๑						
๑๒						
๑๓						
๑๔						

สำเนา

ชมรมเสริมสร้างวินัยประเทศไทยเสาะหาจังหวัด / หน่วยงาน.....

แบบฟอร์มเฉพาะประธานชมรมกลาง
(รวบรวมและส่งคืนให้คณะผู้จัดฯ)

คณะกรรมการและสมาชิกประกอบด้วย

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ตำแหน่งในหน่วยงาน	โทรศัพท์/โทรสาร	E-Mail	หมายเหตุ
๑		ประธาน				
๒		รองประธาน				
๓		เลขานุการ				
๔		นายทะเบียน				
๕		เหรัญญิก				
๖						
๗						
๘						
๙						
๑๐						
๑๑						
๑๒						
๑๓						
๑๔						

